

Den hårde tone er blevet hverdag

Danskerne har generelt en højere tolerancetærskel over for hadtale. Den sproglige forråelse har en pris for vores samfund og os selv, og vi skal blive bedre til at holde fast i nuancerne, når vi debatterer. Ellers ender det ekstremt.

Kronik

RASMUS NIELSEN

lektor, ph.d., Institut for Sprog
Kommunikation, SDU, forskningsleder, Centre
for Communication, Culture and Society

Hvis ellers corona vil, kan vi så småt skimte julefrokosterne, og der skal danskerne have en skarp på bordet. I stedet for "Sorte svin" skulle alle i år prøve "Perkersvin". Her er opskriften:

- En perker
- Jeltzin-vodka, helst en tønne til den grimme smag!
- 1 hvidløg
- Kastes i en havefræser, vodka på, ild til.
- Slukkes med dynger af afkogt baconfedt.

Føler du dig krænket på egne eller andres vegne? Hvad så med følgende variationer af ordet "perker": præmieperker, smatperker, klamme perker, homo-perker, spastisk lammet jødeperker, kriminel perker, psykopatperker, fuckperker, fucking perker? Disse eksempler stammer fra et Velux-finansieret forskningsprojekt på SDU vedrørende hadtale på de sociale medier. EU definerer bl.a. hadtale som chikane eller stigmatisering af personer på grund af race, national eller etnisk oprindelse, alder, handicap, sprog, tro, kønsidentitet eller seksuel orientering.

Den ekstremt hårde tone på nettet er blevet dagligdag, og vi risikerer både indskrænkning af ytringsfriheden og stigende

radikalisering, hvis den demokratiske dialog kontinuerligt bliver udfordret af en polariserende hadtale/krænkelserkultur.

Har grænserne rykket sig så meget, at vi er blevet immune? Her er tre eksempler, der potentielt kan være stødende: 1. Sebastian er et dumt røvhul. 2. Kvinder skal holde sig fra alt, der har med fodbold at gøre. 3. Det er bedst at åbne for gaskamrene igen, og denne gang sætter vi muslimerne ind i dem.

I vores undersøgelse klassificerer meget få deltagere eksempel 1 som hadtale og ser denne ytring som gængs dagligdagstale. Eksempel 2 deler vandene, som måske ikke er så overraskende set i lyset af tidens sexismedebat. Eksempel 3 er grov hadtale, med en lille tendens til, at de tyske deltagere i undersøgelsen reagerer voldsomere på antisemitiske ytringer end de danske deltagere. En sætning som »Homoer og lesbiske bør lade sig indlægge i psykiatrien!« bliver generelt klassificeret som krænkelser, selvom 15 pct. af danskerne ikke synes, det er hadtale.

Derimod mener alle, at eksempel 3 er grov hadtale, med en lille tendens til, at de tyske deltagere i undersøgelsen reagerer voldsomere på antisemitiske ytringer end de danske deltagere. En sætning som »Homoer og lesbiske bør lade sig indlægge i psykiatrien!« bliver generelt klassificeret som krænkelser, selvom 15 pct. af danskerne ikke synes, det er hadtale. Sammenlignet med de tyske deltagere har danskerne overordnet set højere tolerance for groft sprogbrug. Det er blevet en fast del af den danske kultur.

Mere komplekst bliver det med sætninger som »Ud med alle kriminelle muslimer«, hvor kun lidt over halvdelen mener, at sætningen er

hadtale. Der er ikke tale om alle muslimer, blot de kriminelle. Indirekte mekanismer som f.eks. brugen af sarkasme bidrager til hadtalens kompleksitet, som i sætningen »Integrationen går da fint i det smukke multietniske paradisi«.

Sætningen i sig selv virker rimelig fredelig, men efterfulgt af et hyperlink til en avisartikel med overskriften "Masseslagsmål på dansk asylskole", så er stigmatiseringen entydig. Multiethnicitet bliver dermed kædet sammen med vold. Her er en ytring som »De er ikke flygtninge, de er alle mordere og voldtægtsforbrydere!« nemmere at afkode. Mange ved imidlertid ikke, at grove eksempler reelt kan være strafbare ud fra racisme-/diskriminationsparagraffen. Hvis udtalelserne har propagandistisk karakter, kan der sågar indtræde skærpende forhold med hårde domme, hvilket flere danske politikere har måttet sande. Ytringsfriheden er allerede indskrænket, men med meget få restriktioner på de sociale medier.

Det danske internet er forholdsvis ukontrolleret sammenlignet med andre lande, og sammenhængen mellem hadytringer og vold er heldigvis ikke udtalt, endnu. Men spørgsmålet er, om vi kan blive ved med at forvente et fredeligt civilsamfund, når hadet har frit spil uden ret meget forebyggelse. Ifølge PET og Nationalt Center for Forebyggelse af Ekstremisme er der en øget trussel i samfundet for online-radikalisering og højreekstremisme samt en øget trussel for radikalisering i såkaldte indvandremiljøer grun-

det had og xenofobi på internettet.

Det nye er, at internettet har tilladt en individualiseret radikalisering, som ofte er usynlig og derfor svær at bekæmpe. Børn og unge er på nettet med begrænset opsyn, bl.a. fordi udviklingen går så stærkt i en tiltagende ekstrem YouTuber- og gamingkultur, hvor præmissen er, at den næste video skal være mere ekstrem end den foregående. Hertil er der evidens for, at ekstremismen bliver gødet gennem en politisk socialisering i bl.a. gængse skydespil på computer og Playstation. Men hel-

”

Spørgsmålet er, om vi kan blive ved med at forvente et fredeligt civilsamfund, når hadet har frit spil uden ret meget forebyggelse.

digvis har Danmark endnu ikke haft sit eget Utøya.

Kunstmuseet Arken og deres Arken Art + Tech Lab mener sågar, at den nye ekstremisme skal findes i zonen mellem mainstream unge- og internetkultur, hvor der også er evidens for radikalisering og stærk sexismen blandt flere af landets mest populære YouTubere. Mange unge ser op til YouTubere og behandler dem som nutidens filmstjerner.

Alvorlige sager på f.eks. Facebook, Twitter, TikTok og YouTube bliver for ofte afvasket med: "Det er jo bare for sjov" i en stigende

”edgy/offensive” humor, der er blevet den nye standard. Vitser om Hitler og pædofili er blevet dagligdag. Der er så at sige ikke ret mange grænser tilbage på nettet.

Løsningen på internethadet er næppe at indskrænke ytringsfriheden eller at skrive en blind identitetspolitik ind i straffeloven. Men det er bekymrende, at mange unge bevidst undlader at deltage i onlinedebatter, da de simpelthen ikke ved, hvilke konsekvenser det kan have. De forventer at blive svinet til blot ved at deltage i debatten.

På den anden side vil en strafbar hadtale muligvis føre til lige så meget græsrodsekstremisme som ved bevidst at tillade visse mængder af krænkende internetadfærd. Men det virker lidt som om, at vi ikke rigtigt har forstået præmissen for den moderne, digitale kommunikation og faren ved at have stort set ukontrolleret had. På længere sigt risikerer vi en indskrænkelse af ytringsfriheden, som det f.eks. er sket i Tyskland - og tænk, hvis politiet i højere grad begyndte at bekæmpe hadtale på de sociale medier ved rent faktisk at anvende diskriminationsparagraffen? Den demokratiske pris vil være alt for høj - ud over mængden af ressourcer, der skal sættes af.

For at sikre den demokratiske dialog trænger de danske hjem, folkeskolen og ungdomsuddannelserne til massivt fokus på forebyggelse af digitalt mobberi, hadtale, og, i yderste konsekvens, ekstremisme.

Dannelse og uddannelse bliver kontinuerligt beskåret i blind tro på, at et fredeligt civilsamfund opholder sig selv. Vi behøver blot at kigge til USA for at se, hvor galt det kan gå, når fakta og anstændighed er ligegyldige størrelser. Der skal selvfølgelig stadig være plads til, at politikere, kunst og kultur, rappere og standupkomikere kan udfordre vores grænser og måske endda krænke os i visse tilfælde. Det vil altid have sin plads i et oplyst demokrati. Men vi skal i højere grad blive klogere på børn og unges digitale adfærd og tage en snak om, hvilke værdier yndlings-YouTuberen udtrykker, når han laver jokes om pædofili og bagatelliserer, at en sort mand i USA bliver banket eller kvalt af politiet. Vi skal have nuancerne tilbage i debatterne for at undgå den daglige polarisering af hadtale vs. krænkelserkultur, som dominerer internettet og tidens debat.

Der er forskel på at diskutere, hvor meget indvandring velfærdsstaten kan rumme, frem for at mene, at perkersvinene skal smides i en havefræser med vodka og baconfedt. Vi skylder ungdommen at give dem nogle kundskaber og skabe nogle rammer, hvor de igen tør deltage i den demokratiske dialog. Hvis vi ikke gør det, risikerer vi at tage friheden fra os selv.

